

Startnota MBO afgedankte batterijen en accu's

Met deze startnota wil het Vlaamse Gewest de betrokken partijen op de hoogte brengen van het initiatief om een nieuwe milieubeleidsovereenkomst voor afgedankte batterijen en accu's te onderhandelen met de sector. Deze startnota vormt het startpunt van de onderhandelingen en schetst de belangrijkste doelstellingen van het Vlaamse Gewest. De startnota is ook een uitnodiging aan de betrokken partijen om hun visie of opmerkingen kenbaar te maken.

1 Situering

1.1 Historiek

De aanvaardingsplicht op afgedankte batterijen en accu's is in het Vlaamse Gewest in 1998 ingevoerd. Conform de Europese richtlijn (2006/66) worden batterijen opgedeeld in 3 types. Voor de implementatie van de aanvaardingsplicht werden steeds 2 milieubeleidsovereenkomsten (MBO) getekend en zijn 2 beheersorganismen actief. De eerste MBO's liepen over de periode 2003-2008, de huidige MBO's gingen van start eind 2010 en lopen ten einde op 31 december 2015.

Types	Beheersorganisme
1. Draagbare batterijen en accu's	Bebat
2. Industriële batterijen en accu's	
3. Autobatterijen en -accu's	Recybat

De opdeling in 2 aparte MBO's is er gekomen op vraag van de sector. Een belangrijke motivatie ligt in het feit dat voor de autobatterijen en -accu's (loodstartbatterijen) reeds een goed werkend inzamelsysteem bestond. Dit omdat deze batterijen hoofdzakelijk vrijkomen bij professionelen (garages) en een sterke positieve waarde kennen. Deze situatie bestaat nog altijd. Voor deze batterijen moet geen operationeel inzamelsysteem opgezet worden, in tegenstelling tot voor de draagbare en industriële batterijen waarvan bepaalde types (afhankelijk van de chemische samenstelling) geen positieve waarde hebben.

Bebat was reeds actief voor de invoering van de aanvaardingsplicht. Bebat is opgericht in 1995 naar aanleiding van de invoering van de federale ecotakswetgeving. In de wetgeving was immers een vrijstelling voorzien indien een systeem werd opgezet voor de inzameling en recyclage van batterijen. De ecotaks op batterijen is afgeschaft sinds 1 januari 2013.

1.2 Wetgevend kader

1.2.1 Europese regelgeving

Het Vlaamse beleid inzake batterijen wordt in sterke mate gestuurd door richtlijn 2006/66. De belangrijkste elementen in de richtlijn zijn:

- het onderscheid tussen drie types batterijen: (i) draagbare, (ii) industriële en (iii) autobatterijen en -accu's;
- de verplichting om een uitgebreid netwerk van inzamelpunten uit te bouwen voor draagbare en autobatterijen en -accu's, waar de eindgebruiker gratis terecht kan;
- de verplichting voor producenten van industriële batterijen om afgedankte batterijen terug te nemen;
- de inzameldoelstelling voor de draagbare batterijen: 25% van het gewicht van de verkochte hoeveelheid tegen 2012 en 45% tegen 2016.
- de recyclagedoelstellingen:
 - 65% van het gemiddelde gewicht van loodzuurbatterijen en -accu's, en maximale recyclage van het loodgehalte;
 - 75% van het gemiddelde gewicht van nikkel-cadmium (NiCd) batterijen en -accu's, en maximale recyclage van het cadmiumgehalte;
 - 50% van het gemiddelde gewicht voor andere batterijen.

1.2.2 Vlaamse regelgeving

De Vlaamse wetgeving inzake afgedankte batterijen en accu's is hoofdzakelijk vastgelegd in onderafdeling 3.4.5 van het VLAREMA (besluit van de Vlaamse Regering van 17 februari 2012 tot vaststelling van het Vlaams Reglement betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen). Hier wordt de aanvaardingsplicht ingesteld voor afgedankte batterijen en accu's. In 2009 werden de bepalingen over batterijen grondig herwerkt door de implementatie van de Europese richtlijn 2006/66. Op volgende punten gaat de Vlaamse wetgeving hierbij verder dan de richtlijn:

- de inzameldoelstelling is direct op 45% vastgelegd (en niet tegen 2016);
- voor de verwerking van loodzuurbatterijen en -accu's wordt bijkomend opgelegd dat het kunststof in de mate van het mogelijke moet worden gerecycleerd;
- voor kwik uit batterijen wordt een zo groot mogelijke recyclage opgelegd;
- de inzamelrecipiënten die ter beschikking worden gesteld van de burger, moeten worden ingezameld en verwerkt.

1.3 Beschrijving van het huidige systeem

1.3.1 Draagbare en industriële batterijen en accu's

De aanvaardingsplicht houdt in dat de eindverkoper, tussenhandelaar en producent/invoerder verantwoordelijk is voor de inzameling en verwerking van de afgedankte batterijen en accu's. Hiervoor heeft Bebat een ruim inzamelnetwerk opgezet dat steunt op:

- een groot aantal inzamelpunten: meer dan 24.000 inzamelpunten bij winkels, scholen, bedrijven en containerparken. Hier kan men batterijen gratis deponeren. Een deel van de afgedankte batterijen komt ook vrij bij de ontmanteling (depollutie) van afgedankte elektrische of elektronische apparaten. Ook deze worden in opdracht van Bebat opgehaald.
- een sterke communicatiestrategie: relatief grootschalige en aangehouden communicatie-acties naar het publiek zorgen voor een grote bekendheid van dit

inzamelsysteem bij de bevolking. Uit marktonderzoek van Dimarso (2011) blijkt dat 94% van de Belgen het Bebat-systeem kent.

De inzamelresultaten (in 2013: 52,8%¹ voor België; 59,6% voor het Vlaamse Gewest) van Bebat behoren tot de top in Europa². Belangrijk is te noteren dat de vermelde inzamelpercentages niet impliceren dat meer dan 40% van de afgedankte draagbare batterijen niet selectief wordt ingezameld. Uit analyses van het huisvuil (2011) blijkt dat 13,3% van de batterijen via het restafval wordt verwijderd (1 batterij per 100 kg huisvuil). Op basis van deze cijfers schat Bebat de efficiëntie van haar selectieve inzameling op 87%. Dit cijfer leunt ook aan bij de bevinding van het Dimarso-onderzoek uit 2011 waaruit blijkt dat 16% van de Belgen zegt alle batterijen bij het huishoudelijk restafval te gooien. Voor de vaststelling dat een significant deel van de batterijen niet wordt ingezameld via de selectieve inzameling van Bebat, noch via het restafval kunnen volgende verklaringen gegeven worden:

- de positieve waarde van bepaalde batterijen door de aanwezigheid van waardevolle metalen (bv. knooppellen met zilver, loodbatterijen, kobalthoudend lithium). Deze batterijen worden vaak niet gratis afgegeven aan Bebat maar rechtstreeks verkocht aan operatoren op de markt;
- export van batterijen aanwezig in tweedehandsproducten;
- toenemend aandeel van herlaadbare batterijen die een langere levensduur kennen (bijv. herlaadbare lithium-batterijen). Uit een analyse van Bebat (2012/2013) blijkt dat de gemiddelde primaire batterij 5 tot 6 jaar na het op de markt brengen beschikbaar wordt voor inzameling en de gemiddelde herlaadbare batterijen na 5 tot 10 jaar. De (Europese) inzameldoelstelling wordt berekend ten opzichte van de batterijen die tijdens de laatste 3 jaren op de markt zijn gebracht, en is bijgevolg geen ideale prestatiemeter van het inzamelsysteem;
- stockage van batterijen: een gemiddeld gezin in 2012 had 115 batterijen in huis (16 gebruikte en 99 in gebruik of nieuw). Dit is ongeveer gelijk aan het equivalent van 3 jaar aankoop.

De batterijen worden dus door andere operatoren ingezameld of zijn (nog) niet beschikbaar voor inzameling. Dit heeft ook tot gevolg dat de inzamelcijfers van verschillende types batterijen sterk variëren (zie bijlage).

Belangrijk te noteren is dat de vermelde inzamelcijfers alleen van toepassing zijn voor de draagbare³ batterijen en accu's. Voor de industriële batterijen geldt geen becijferde inzameldoelstelling (noch op Europees, noch op Vlaams niveau), maar legt de wetgeving op dat alle aangeboden afgedankte batterijen ingezameld moeten worden. De industriële batterijen vertegenwoordigen evenwel met 74% het grootste aandeel van de op de markt gebrachte batterijen (gemeten in gewicht). In aantallen maken de industriële batterijen slechts 0,7% uit van het totaal aantal op de markt gebrachte batterijen. Voor 97% zijn dit loodbatterijen. Dit verklaart het zeer lage inzamelcijfer van 2,8% dat Bebat via de eigen inzameling realiseert voor de industriële batterijen. De hoge loodprijs zorgt er immers voor dat de inzameling van de loodbatterijen nagenoeg volledig wordt gedekt via de vrije marktwerking (analoog aan de situatie voor de autobatterijen en -accu's). De ondoeners verkiezen met andere woorden om deze batterijen niet gratis te laten

¹ Het inzamelpercentage wordt bepaald als de ingezamelde hoeveelheid draagbare batterijen ten opzichte van de gemiddelde hoeveelheid draagbare batterijen die in de laatste drie jaren op de markt zijn gebracht.

² Study on behalf of the European Portable Battery Association (EPBA) (2013), The collection of waste portable batteries in Europe in view of the achievability of the collection targets set by batteries Directive 2006/66/EC.

³ Er is een beslissingsboom om het onderscheid te maken tussen draagbare, industriële en autobatterijen en -accu's (http://www.bebat.be/mybb_Help/Download/Determining_battery_type_NL.pdf).

ophalen door Bebat maar om ze rechtstreeks te verkopen aan geregistreerde inzamelaars of vergunde verwerkers. Dit is perfect legaal. Bebat en Recybat rapporteren gezamenlijk over de ingezamelde en verwerkte loodbatterijen.

De door Bebat ingezamelde batterijen worden naar het sorteercentrum Sortbat gebracht. De nv Sortbat is opgericht door Bebat (voor 99,9% in handen van Bebat) en sinds 2010 operationeel. De ingezamelde batterijen worden hier via een sorteerinstallatie gesorteerd in de verschillende types. De sorteerlijn is uniek in Europa en zorgt voor een zeer hoge zuiverheid van de gesorteerde stromen. De verschillende fracties worden vervolgens afgevoerd voor verwerking naar een beperkt aantal verwerkingsbedrijven in binnen- en buitenland⁴:

- Revatech in Luik: alkaline, zinkkool en andere (hydrometallurgische verwerking);
- Campine in Beerse: loodbatterijen (pyrolyse);
- SNAM in Frankrijk: nikkel-cadmium, nikkel-hydride, lithium herlaadbaar (pyrolyse);
- Indaver in Antwerpen: lithium primair (verbranding).

Bebat financiert haar werkzaamheden door een milieubijdrage die sinds 2014 gedaald is tot 0,075 euro/batterij.

Meer info?

- www.bebat.be
- www.ovam.be/samen-besturen/producentenverantwoordelijkheid
- Evaluatierapport 2011 MBO afgedankte draagbare en industriële batterijen en accu's (www.ovam.be/samen-besturen/producentenverantwoordelijkheid)

1.3.2 Autobatterijen en -accu's

Conform de Europese richtlijn zijn autobatterijen en -accu's gedefinieerd als batterijen of accu's die gebruikt worden voor het starten, voor de verlichting of het ontstekingsvermogen van een voertuig. Dit zijn bijna uitsluitend loodstartbatterijen. De batterijen van elektrische en hybride wagens worden ingedeeld als industriële batterijen. De positieve waarde van lood heeft tot gevolg dat de vraag naar afgedankte autobatterijen en -accu's zeer hoog is. Hierdoor is de inzameling en verwerking van afgedankte autobatterijen en -accu's goed georganiseerd op de bestaande markt van afvalinzamelaars en -verwerkers. Het beheersorganisme Recybat moet dan ook niet voorzien in de organisatie van een operationeel systeem zolang de doelstellingen in de bestaande marktsituatie behaald worden. Recybat voorziet in de nodige monitoring om de controle op het bereiken van de doelstellingen mogelijk te maken.

Binnen de autobatterijen en accu's bestaan recentelijk echter specifieke niche markten voor bijv. sportwagens of quads, waarin herlaadbare lithiumbatterijen worden gebruikt. Deze batterijen hebben een negatieve waarde. Recybat heeft geen operationeel systeem om deze batterijen in te zamelen.

⁴ Voor de knoopcellen is momenteel geen verwerker geselecteerd gezien er geen verwerker werd gevonden die beantwoordt aan de specifieke Vlaamse eisen bijkomend aan de Europese richtlijn (kwikdistillatie en rapporteringsverplichtingen).

Meer info?

- www.recybat.be
- www.ovam.be/samen-besturen/producentenverantwoordelijkheid
- Evaluatierapport 2011 MBO afgedankte autobatterijen en -accu's
(www.ovam.be/samen-besturen/producentenverantwoordelijkheid)

2 Motivering van de instrumentkeuze

De werking van Bebat en Recybat en de wettelijke omkadering via de aanvaardingsplicht en de MBO's worden niet in vraag gesteld. Dit systeem vloeit rechtstreeks voort uit de Europese richtlijn en heeft haar performantie in het Vlaamse Gewest reeds afdoende bewezen. De behaalde resultaten behoren tot de beste in Europa. Er bestaat ook een ruim maatschappelijk draagvlak. Dit blijkt onder andere uit de evaluatieverslagen die de Vlaamse Regering tweejaarlijks voorlegt aan het Vlaams Parlement alsook uit de opmerkingen van diverse actoren (o.a. Minaraad, Febem, Interafval) die werden geformuleerd in de goedkeuringsprocedure van vorige MBO's. De aanvaardingsplicht voor batterijen wordt hierbij niet aangekaart.

In 2009 werd het wettelijke kader van de aanvaardingsplicht grondig bijgestuurd met het oog op een grotere transparantie en impact van de overheid. Tegelijkertijd werden de bepalingen over batterijen in overeenstemming gebracht met de Europese richtlijn. Sindsdien zijn geen significante wijzigingen doorgevoerd. Volgens de OVAM zijn de wettelijke bepalingen nog steeds voldoende actueel.

In de komende jaren kunnen enkele aanscherpingen aan de orde zijn. Ten eerste zal door de sector onderzocht worden of de bestaande berekeningsmethodiek voor de inzameldoelstelling voor draagbare batterijen nog beantwoordt aan de realiteit van de marktevolutie en levensduur. Dit kan leiden tot een aanvullende inzameldoelstelling (bijv. ten opzichte van het aantal batterijen beschikbaar voor inzameling) naast de Europese doelstelling. Daarnaast wordt rekening gehouden met een mogelijke bijsturing van de recyclagedoelstellingen aan de behaalde resultaten die vanaf 2014 worden gerapporteerd volgens de nieuwe Europese berekeningsmethode. Eventuele wijzigingen aan de wetgeving gedurende de looptijd van de MBO zullen slechts van kracht worden op de MBO mits goedkeuring van alle partijen die de MBO hebben ondertekend. Tot slot wordt op Europees niveau een fitness check uitgevoerd naar de batterijenrichtlijn. Eventuele wijzigingen aan de richtlijn die daaruit voortvloeien, zullen uiteraard worden ingevoerd in de Vlaamse wetgeving. Conform de decretale bepalingen zijn deze direct van toepassing op de lopende milieubeleidsovereenkomst.

Met de betrokken sectoren zal de mogelijkheid worden bekeken om tot één MBO te komen voor de verschillende types van batterijen. Nu valt ongeveer 2/3 van de loodbatterijen onder de verantwoordelijkheid van Recybat (autobatterijen) en 1/3 onder Bebat (draagbare en industriële loodbatterijen). De chemische samenstelling van de batterijen is echter dezelfde, evenals de recyclingdoelstellingen. Voor meerdere aspecten is er ook al een sterke samenwerking tussen Recybat en Bebat (o.a. aangiftes via MyBatbase en de rapportage over inzameling en verwerking).

3 Belangrijkste doelstellingen en krachtlijnen

Voor de onderhandelingen over een nieuwe MBO worden volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De huidige invulling van de aanvaardingsplicht door Bebat heeft geleid tot een gepast inzamel- en verwerkingssysteem voor batterijen en accu's. De resultaten voor draagbare batterijen zijn bij de beste in Europa. Het doel van de MBO is dit systeem verder te zetten en waar mogelijk te optimaliseren en te vereenvoudigen, rekening houdend met de specificiteit van de afgedankte batterijen (positieve en negatieve waarde), beperkte volumes, beperkt aantal recyclagebedrijven voor een relatief groot aantal verschillende stromen,....
- De huidige invulling van de producentenverantwoordelijkheid voor de loodbatterijen is adequaat om de doelstellingen te bereiken.
- Autobatterijen met een niet-loodsamenstelling (lithiumbatterijen) moet worden geïntegreerd in de werking van de beheersorganismen. Indien Recybat hiervoor verantwoordelijk blijft, kan dit ook via een samenwerking met Bebat
- Bebat en Recybat moeten de gemeenschappelijke rapportage voor de loodbatterijen verder verfijnen.
- Voor batterijen die niet via Bebat worden ingezameld en verwerkt, vraagt het Vlaamse Gewest inspanningen van Bebat om deze stromen verder in beeld te brengen ten einde een zicht te krijgen op de batterijen die beschikbaar zijn voor inzameling.
- Meer aandacht voor de milieuprestaties bij het beheer van de afgedankte batterijen door bijkomende aandacht voor ecologische aspecten bij o.a. de inzameling en de verwerking.

3.1 De partijen die de milieubeleidsovereenkomst gaan onderhandelen en ondertekenen

De MBO zal onderhandeld en ondertekend worden door volgende federaties die de producenten en invoerders van batterijen vertegenwoordigen:

- FEE vzw (Federatie van de Elektriciteit en de Elektronica);
- Federauto vzw (Belgische Confederatie van de Autohandel en -reparatie en van de Aanverwante sectoren);
- Febiac vzw (Belgische Federatie van de auto- en tweewielerindustrie);
- Bebat vzw.

Dit zijn dezelfde partijen als bij de vorige MBO's. Bebat tekent mee als vertegenwoordiger van haar deelnemers die niet aangesloten zijn bij één van de ondertekende beroepsfederaties, veelal producenten van toepassingen met ingebouwde batterijen over een zeer groot aantal sectoren. Febiac was alleen ondertekenaar van de MBO autobatterijen en -accu's en zal dus alleen de MBO mee ondertekenen als er 1 gezamenlijke MBO tot stand komt.

Door de wijzigingen die zijn doorgevoerd aan de wetgeving met betrekking tot de milieubeleidsovereenkomsten, is het vanaf 2013 mogelijk dat ook andere actoren een MBO mee ondertekenen. De OVAM erkent dat een breed gedragen multi-actorovereenkomst in principe opportuniteiten biedt. Bovenstaande federaties hebben echter reeds laten verstaan hier niet op in te gaan. De OVAM erkent ook dat de meerwaarde van bijkomende actoren voor deze MBO batterijen beperkt lijkt gezien er slechts een klein aantal operatoren betrokken zijn bij de uitvoering. Direct overleg met deze actoren lijkt te verkiezen boven formele vertegenwoordiging van de federatie in de MBO.

3.2 De situatie in de overige gewesten en de buurlanden

Intergewestelijke context

De huidige MBO is samen met de drie gewesten onderhandeld, maar alleen in het Vlaamse Gewest in die periode finaal afgesloten. In het Waalse Gewest is de MBO jaren later afgesloten (BS 30/7/2014), in Brussel nog steeds niet. In de andere gewesten is er dus al enkele jaren een juridisch vacuüm (geweest). In de praktijk verloopt de werking van Bebat en Recybat er evenwel analoog als in het Vlaamse Gewest. Een van de struikelblokken is de houding van de andere gewesten ten aanzien van de nv Sortbat. De gewesten zijn terughoudend tegenover het gegeven dat een beheersorganisme zelf operationele activiteiten uitvoert. Daarnaast hebben een aantal federaties, bedrijven en beheersorganismen beroep aangetekend bij de Raad van State tegen een nieuw besluit inzake de aanvaardingsplichten.

Beide gewesten hebben recent wel de procedure gestart om de MBO's af te sluiten. Voor de MBO draagbare en industriële batterijen hebben de gewesten de bedoeling om een MBO, gelijkaardig aan de Vlaamse MBO, af te sluiten voor een beperkte looptijd (tot 31/12/2015). In Wallonië is dit reeds gerealiseerd, in Brussel nog niet. Intussen willen de gewesten samen met het Vlaamse Gewest de onderhandelingen aanvatten om tot een nieuwe MBO te komen in 2016. De producenten zijn eveneens vragende partij om met de drie gewesten gezamenlijk te onderhandelen. Het Vlaamse Gewest erkent het belang van intergewestelijke harmonisatie en zal actief zoeken naar overeenstemming met de andere gewesten. Indien er evenwel fundamentele verschillen blijven bestaan, zal het Vlaamse gewest volgens de eigen krachtlijnen verder werken.

Buurlanden

Zoals eerder aangehaald vormt de Europese richtlijn de basis van het beleid. Hierdoor is het beleid in de buurlanden gelijkaardig en zijn er soortgelijke 'Bebat'-systemen opgezet. Het Vlaamse Gewest en Bebat profileren zichzelf als voortrekkers in Europa. De Vlaamse inzamelcijfers zijn top in Europa. Ook inzake de sortering van batterijen loopt het Vlaamse Gewest voor op de rest van Europa. Inzake verwerking zal er vermoedelijk weinig verschil zijn met de buurlanden, omdat er slechts een beperkt aantal verwerkers in Europa is, die batterijen aantrekken uit verschillende landen. Met het in voege gaan van de Europees vastgelegde berekeningsmethode voor het recyclagepercentage vanaf 1 januari 2014 zullen de prestaties van de verwerkers eenduidig beoordeeld kunnen worden.

3.3 De looptijd

We stellen voor om de MBO af te sluiten voor de duur van vijf jaar. De markt is te sterk in beweging om een langere looptijd naar voor te schuiven. De veranderingen doen zich voor inzake de marktaandeelen van verschillende types batterijen, productsamenstelling, nieuwe batterij technologieën en recyclagetechnieken.

Indien er een aparte MBO voor de autobatterijen en -accu's wordt afgesloten lijkt een looptijd van 8 jaar hier wel mogelijk gezien de beperkte impact van het beheersorganisme op de inzameling en verwerking.

3.4 De doelstellingen

3.4.1 Scope

Volgende wijzigingen worden aangebracht in de scope:

- de mogelijkheid voor de uitwerking van één MBO voor alle batterijen rekening houdend met de specificiteit van de verschillende stromen, wordt onderzocht⁵;
- in samenspraak met Febiac, Federauto, FEE, Bebat, Febelauto en Recybat moet nagegaan worden welke oplossing het meest gepast is voor de invulling van de aanvaardingsplicht van de industriële batterijen afkomstig van elektrische voertuigen. De scope van de MBO kan eventueel aangepast worden in functie van de gekozen oplossing.

Belangrijk is te benadrukken dat Bebat hoe dan ook een belangrijke rol blijft vervullen voor herlaadbare lithiumbatterijen. Deze worden immers gebruikt in verschillende toepassingen, zowel in voertuigen die niet onder de MBO afgedankte voertuigen vallen (bijv. heftrucks, fietsen, golfkarretjes) als in andere toepassingen (bijv. power tools). Er zal dan ook een gepaste regeling moeten worden uitgewerkt voor de batterijen die niet in het inzamelsysteem terechtkomen dat wordt opgezet voor industriële batterijen afkomstig van elektrische voertuigen.

3.4.2 Milieudoelstellingen

Inzameling en verwerking

Zoals bij de meeste aanvaardingsplichten worden de inzamel- en verwerkingsdoelstellingen niet onderhandeld in de MBO, maar wettelijk vastgelegd in het VLAREMA. Voor de komende MBO worden geen nieuwe doelstellingen vastgelegd in het VLAREMA. Volgende wijzigingen zullen wel worden overwogen in de looptijd van de MBO en zullen alleen van kracht worden mits akkoord van alle partijen:

- het formuleren van een inzameldoelstelling die rekening houdt met de marktevoluties en levensduur van draagbare batterijen;
- eventuele aanscherping van de verwerkingsdoelstellingen om deze af te stemmen op de effectieve resultaten. Sinds 1 januari 2014 is immers een Europese methodologie van kracht om de recyclageresultaten te berekenen. Dit kan mogelijk leiden tot resultaten die afwijken van de resultaten van vorige jaren. Indien de nieuwe resultaten merkbaar hoger liggen dan voorbije jaren, lijkt het aangewezen de doelstellingen hierbij te laten aansluiten.

De aanscherping van de doelstellingen hebben dan tot doel om de huidige resultaten te verankeren.

In de MBO zal wel een additionele inzameldoelstelling worden opgenomen die gebaseerd is op de inzamefficiëntie die reeds jaren door Bebat wordt gerapporteerd. Deze berekening is gebaseerd op de analyse van het aantal draagbare batterijen dat nog wordt teruggevonden in het huisvuil. Bij het formuleren van de doelstelling wordt rekening gehouden met de resultaten die in de voorbije jaren werden gerealiseerd. De doelstelling zal gekoppeld worden aan het uitwerken van remediëringsmaatregelen indien de doelstelling niet gehaald wordt. Deze inzameldoelstelling is relevanter dan een verhoging van de bestaande inzameldoelstelling, vermits deze een minder goed beeld geeft van de

⁵ De onderhandelingen zullen worden aangevat met het oog op het afsluiten van 1 milieubeleidsovereenkomst voor alle batterijen. Indien dit te complex blijkt zal er terug worden geopteerd voor 2 aparte MBO's: één voor draagbare en industriële en één voor autobatterijen.

inzamelefficiëntie van Bebat door factoren als stijgende materiaalprijzen, langere levensduur en stijgend aandeel herlaadbare batterijen.

Met betrekking tot de verwerkingsdoelstellingen is het belangrijk te erkennen dat de mogelijke impact van Bebat beperkt is. Het aantal verwerkers van batterijen is klein. Er zijn een twintigtal verwerkers in Europa voor 8 types van batterijen. Sommige verwerkers beperken zich tot 1 stroom, andere verwerken meerdere stromen. De verwerkers verwerken veelal batterijen afkomstig van verschillende landen. Het volume aangeleverd door Bebat is hierbij klein. Dit beperkt de sturingsmogelijkheden van Bebat. Bebat is dus in grote mate afhankelijk van de verwerkingstechnieken die beschikbaar zijn op de markt. Inzake verwerking staan volgende uitgangspunten voorop:

- het behalen van de recyclagedoelstellingen wordt verzekerd (berekend volgens de EU methodologie en met duidelijke beschrijving van het verwerkingsproces);
- Bebat moet voldoende vrijheid hebben om operationele partners te selecteren om de continuïteit en de kwaliteit van de verwerking te waarborgen;
- Bebat houdt rekening met de milieuaspecten bij de selectie van de operationele partners.

Initiatieven in het kader van het duurzaam materialenbeleid

Bij het ontwerp van inzamelrecipiënten houdt Bebat rekening met de uitgangspunten van het duurzaam materialenbeleid zonder afbreuk te doen aan de veiligheidsvoorschriften voor opslag en transport van gevaarlijke afvalstoffen. Ecodesign en het gebruik van gerecycleerde materialen worden meegenomen in de ontwikkeling van inzamelrecipiënten. De OVAM stelt hiervoor haar tools (Ecolizer 2.0, SIS Toolkit) en kennis ter beschikking aan Bebat.

Bebat is een partner binnen de hefboom kritieke metalen van het Vlaams Materialenprogramma. Indien blijkt dat bepaalde kritieke metalen in belangrijke mate aanwezig zijn in bepaalde types batterijen zal Bebat initiatieven nemen om de recuperatie te bevorderen indien de meerkost hiervan aanvaardbaar is.

Aanvullend op de onderzoeken die worden voorzien onder 3.5, worden onderzoeksinitiatieven van de Vlaamse overheid die moeten leiden tot een beter ontwerp, gebruik, inzameling en recyclage van batterijen, of tot het beperken van verliezen van metalen uit de metalenkringloop, ge(co)financierd door Bebat. De hoogte van deze (co)financiering wordt jaarlijks overeengekomen in onderling overleg

3.5 Concrete acties

Preventie en hergebruik

OVAM wil dat Bebat participeert aan een onderzoek om de opportuniteiten en belemmeringen inzake hergebruik in kaart te brengen, in de eerste plaats voor herlaadbare lithiumbatterijen. Naast technische en operationele aspecten moet ook worden gekeken naar de juridische aansprakelijkheid en de financiële impact van hergebruik. De inbreng van Bebat in de studie moet rekening houden met het aandeel van de op de markt gebrachte batterijen door de Bebat-leden.

Bebat moet ook meewerken aan acties om kennisuitwisseling tussen producenten, productontwikkelaars en verwerkers te stimuleren zodat ze meer zicht krijgen op elkaars noden.

Bebat moet blijven inzetten op sensibilisatie over milieuvriendelijk gebruik van draagbare batterijen. Dit omvat onder meer:

- duidelijke en actieve communicatie naar consumenten en producenten van apparaten betreffende de types batterijen en accu's die binnen het gamma het meest geschikt lijken voor bepaalde toepassingen, rekening houdend met de technische karakteristieken van de batterijen en accu's en van de apparaten;
- het aanmoedigen van het gepast gebruik van batterijen en accu's om hun levensduur te optimaliseren;
- de rol van Villa Pila en Sortbat als educatief centrum voor scholen, jeugdverenigingen en groepen blijven organiseren.

Een laatste aspect dat kan bijdragen tot preventie is de evaluatie van de milieubijdrage met het oog op de mogelijke invoering van gedifferentieerde tarieven.

Inzameling en verwerking van afgedankte draagbare en industriële batterijen

Het bestaande inzamelsysteem wordt verder gezet. Bebat blijft actief zoeken naar verwerkers die de verschillende types batterijen (met specifieke aandacht voor de knooppellen en de primaire lithiumbatterijen) kunnen verwerken volgens de wettelijke verplichtingen. Bij de selectie van verwerkers worden milieucriteria mee in rekening genomen.

Naast de effectieve inzameling moet Bebat ook initiatieven nemen om een beter beeld te krijgen van de verwerking van batterijen die niet door Bebat worden ingezameld. Gezien de batterijen bij het op de markt brengen bij Bebat worden aangegeven en de producenten lid zijn, heeft Bebat een rol te spelen. Dit kan onder meer via:

- verder onderzoek naar de stock aan en het afdankingsgedrag van batterijen;
- Bebat moet in samenspraak met Recybat de gemeenschappelijke rapportage voor de loodbatterijen verder verfijnen;
- mogelijke invoering van een rapportagesysteem van afgedankte batterijen ingezameld door eigen deelnemers;
- steun en medewerking verlenen aan Europese initiatieven in dit verband.

3.6 De financiële aspecten

De milieubijdrage werd gedurende bijna 20 jaar vastgelegd bij koninklijk besluit in het kader van de ecotakswet. De ecotaks is afgeschaft vanaf 1 januari 2013. Bijgevolg heeft Bebat nu de bevoegdheid om de hoogte van de milieubijdrage in te stellen. In eerste instantie is geopteerd om op korte termijn over te gaan tot een daling van de milieubijdrage met ingang van 1 januari 2014. In de nieuwe MBO moeten volgende doelstellingen opgenomen worden:

- de afbouw van de financiële reserves waarbij de resterende reserves volgens een defensieve beleggingspolicy worden aangehouden waarbij de portefeuille in lijn moet liggen met de rol van Bebat op het vlak van milieu, sociale verantwoordelijkheid en ethiek zoals bepaald in de beleggingspolicy van Bebat;
- een evaluatie van de milieubijdrage met het oog op de mogelijke invoering van gedifferentieerde tarieven. Deze evaluatie wordt uitgevoerd in het eerste jaar van de MBO.

Daarnaast lijkt een kortere termijn waarbinnen de milieubijdrage kan worden aangepast, aangewezen. Momenteel kan de bijdrage alleen worden aangepast op 1 juli en 3 januari van ieder jaar, rekening houdende met een periode van 6 maand om de distributie te informeren. Het schrappen van de vaste data en/of een kortere informatieperiode kunnen worden voorgesteld indien dit haalbaar is voor de distributiesector.

3.7 De sancties bij het niet halen van de doelstellingen

Er worden geen specifieke sancties voorzien in de MBO. Vermits de doelstellingen ook in het VLAREMA zijn opgenomen, kan de OVAM zich beroepen op de sanctiemogelijkheden die in dit kader voorzien zijn in het decreet algemene bepalingen milieubeleid (DABM) en het besluit tot uitvoering van titel XVI van het DABM. Ook in de wetgeving over de milieubeleidsvereenkomsten (titel VI DABM) zijn specifieke sanctiemogelijkheden voorzien voor het niet-naleven van een MBO.

3.8 De rapportageverplichtingen

Het beheersorganisme moet een transparant systeem uitwerken voor het registreren van de inzameling en verwerking van afgedankte batterijen. In het VLAREMA is opgenomen over welke aspecten het beheersorganisme moet rapporteren. De rapportage van Recybat en de rapportage over de batterijen die door Bebat worden ingezameld, staat al jaren op punt. Er zal worden nagegaan waar een vereenvoudiging in de rapportage kan worden doorgevoerd. Inzake de audits op de aangiftes van de eigen leden (nu 1 per 3 jaar) zijn er mogelijkheden tot vereenvoudiging. Er zal bekeken worden welke elementen het beheersorganisme voor goedkeuring of voor advies moet voorleggen aan de OVAM, rekening houdend met de bepalingen in het VLAREMA.

In de vorige MBO inzake draagbare en industriële batterijen stond de bepaling dat de gegevens uit het jaarverslag betreffende de inzameling en verwerking worden gevalideerd door een onafhankelijke keuringsinstelling die is geaccrediteerd op basis van ISO 17020. Tot op heden kunnen keuringsinstelling zich nog niet laten accrediteren conform de ISO 17020 standaard voor keuringen in het kader van de aanvaardingsplicht op batterijen. Hiertoe moet eerst een lastenboek worden opgesteld dat de voorwaarden voor de keuringsinstellingen en de controles omschrijft. Dit lastenboek moet vervolgens worden goedgekeurd door BELAC (Belgische Accreditatie-Instelling). In samenspraak met het beheersorganisme is dit project nog niet gestart. In tegenstelling tot bij de MBO AEEA waar een dergelijke controle wel loopt, wordt voorgesteld om in de komende MBO batterijen geen ISO 17020 validatie op te zetten omwille van:

- de beperkte omvang van de stroom (2.648 ton batterijen versus meer dan 100.000 ton AEEA);
- de Bebat-stroom is veelal slechts een fractie van de instroom bij de verwerkers;
- meerdere verwerkers zijn gesitueerd buiten het Vlaamse Gewest en België;

Dit maakt het voor Bebat moeilijk om dergelijke controles bij de verwerkers af te dwingen. De meerwaarde is ook beperkt omdat deze batterijen op identieke wijze mee worden verwerkt met batterijen aangeleverd door andere leveranciers.

Bovendien zijn er initiatieven lopende om tot een Europese certificatie van verwerkers te komen (conform aan de WEEELABEX voor AEEA). In deze omstandigheden lijkt het meer aangewezen in te zetten op dergelijke initiatieven dan om een eigen Vlaams systeem uit te werken. We vragen dan ook dat Bebat haar medewerking en steun verleent aan Europese initiatieven die worden gestart en een certificatie van inzameling, sortering en verwerking tot doel hebben.

3.9 De maatregelen opgenomen door het Vlaamse Gewest

Het Vlaamse Gewest engageert zich tot volgende maatregelen:

- het gratis ter beschikking stellen door de OVAM van tools (Ecolizer 2.0, SIS Toolkit) en kennis inzake duurzaam materialenbeheer;

- het bij de andere gewestelijke autoriteiten pleiten voor een harmonisering van de regelgeving inzake de aanvaardingsplicht voor batterijen;
- de controle van de strikte toepassing door alle actoren van de aanvaardingsplicht en tot verbalisering van de overtredingen.

3.10 Duurtijd van de onderhandelingen

Er wordt gestreefd om de onderhandelingen over het ontwerp van MBO af te ronden binnen een termijn van zes maanden.

4 Overzicht krachtlijnen per thema

Onderstaande tabel geeft per thema de krachtlijnen voor de te onderhandelen MBO:

Thema	Krachtlijnen
Algemeen	– Bestaande systemen voor enerzijds autobatterijen en anderzijds draagbare en industriële batterijen verderzetten en waar mogelijk optimaliseren en vereenvoudigen, rekening houdend met de specificiteit van de afgedankte batterijen (positieve of negatieve waarde, beperkte volumes, beperkt aantal recyclagebedrijven voor een relatief groot aantal verschillende stromen,...).
Preventie en hergebruik	– Studie naar opportuniteiten en belemmeringen inzake hergebruik. – Kennisdeling tussen producenten en verwerkers stimuleren. – Sensibiliseren van consumenten over milieuaspecten bij aankoop en gebruik van draagbare batterijen. – Evaluatie van de milieubijdrage gericht op mogelijk invoering van differentiatie in de tariefstructuur.
Scope	– Mogelijke uitwerking van één gezamenlijke MBO voor alle types batterijen. – Oplossing uitwerken voor batterijen van elektrische voertuigen.
Selectieve inzameling	– Het formuleren van een doelstelling m.b.t. de inzelefficiëntie voor draagbare batterijen rekening houdend met de huidige resultaten. – Het uitwerken van remediëringsmaatregelen in geval van een daling van het inzamelresultaat.
Verwerking	– Milieuaspecten worden in rekening genomen bij selectie van verwerkers. – Bebat moet, zeker voor kleine volumes, voldoende vrijheid te hebben om operationele partners te selecteren. – Mogelijke bijsturing van recyclagedoelstellingen aan de nieuwe Europese berekeningsmethode.

Thema	Krachtlijnen
DMB	– Initiatieven naar mogelijkheden voor recuperatie van kritieke grondstoffen die in belangrijke mate aanwezig zijn, indien de meerkost hiervan aanvaardbaar is. – Toepassen principes ecodesign en duurzaam materialenbeheer bij inzamelrecipiënten zonder afbreuk te doen aan de veiligheidsvoorschriften voor opslag en transport van gevaarlijke afvalstoffen.
Rapportering	– Vereenvoudiging van de audits van de deelnemers. – Geen validering conform ISO 17020, maar wel steun bij Europese projecten rond certificatie van inzameling, sortering en verwerking.
Financiering	– Afbouw financiële reserves. – Evaluatie van de milieubijdrage gericht op mogelijk invoering van differentiatie in de tariefstructuur.

Bijlage

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de op de markt gebrachte en de door Bebat ingezamelde batterijen, opgedeeld per soort.

Tabel: Overzicht van de markt¹ en inzameling van batterijen door Bebat (in ton)

	Op de markt gebracht			Ingezameld en verwerkt		
	Draagbaar	Industrieel	Totaal	Draagbaar	Industrieel	Totaal
Knoopcellen	15,1 ²	21 ²	36,1	17,6		17,6
Nikkel-cadmium	224,7	26,5	251,2	252,4	29,8	282,2
Nikkel-metaalhydride	310,5	11,2	321,7	91,4	3,2	94,7
Lood	120,1	12.453,3	12.573,4	91,9	256,9	348,8
Alkaline, zinkkool	2.778,7	1,7	2780,4	1.636,1	1	1.637,1
Lithium herlaadbaar	850,3	95,8	946,1	52,5	5,9	58,4
Lithium primair	98,1	2,0	100,1	12,8	0,2	13,1
HEV nikkel-metaalhydride		235,3	235,3		64,4	64,4
Ontmantelingscentra				142,8	2,8	145,6
Totaal	4.397,5	12.846,8	17.244,3	2.297,5	364,2	2.661,9
Aandeel	26%	74%	100%	86%	14%	100%

Bron: eigen berekeningen op basis van de cijfers uit het Jaarverslag Bebat 2013

¹ exclusief Lithium herlaadbaar propulsie car (224 ton) en Lood propulsie car (1,4 ton)

² som zilveroxide en zink-lucht